

Sterna, la revista

Núm.: 002. July - setembro/2017

Sterna, la revista

*Núm. 002. Juny -
setembre/2017*

Coordinador editorial:
Carlos Alvarez-Cros

Consell editorial: Carlos
Alvarez-Cros, Josep Ma Bas
Lay, Jaume Ramot García,
Rosa Matesanz Torrent

Convidat: Xavier Duran
Escribà

Col·laboradors: Carlos
Alvarez-Cros, Manel Alvarez
Cros, Josep Ma Bas Lay,
Gabriel de Jesús Pinho,
Josep Ma Figueras Berrocal,
Mònica López García, Rosa
Matesanz Torrent, Núria
Formatger Masferrer, Albert
Mallol Camprubí, Esther
Pardo Gimeno, Pere Pons
Ferran, Eudald Pujol Buxó,
Jaume Ramot García, David
Segarra Mediavilla, Josep
"Temi" Vives Rego.

Revisió i correcció: Esther
Pardo Gimeno

Contacte:
sterna@yahoo.com

Les opinions dels autors,
col·laboradors i convidats
corresponen exclusivament
al seu criteri personal.

© Les imatges són propietat
dels seus autors.

Imatge de portada:
cigonyes blanques *Ciconia*
ciconia i flamenc
Phoenicopterus roseus.
Parc dels Estanys, 22/08/17.
Foto: Carlos Alvarez-Cros.

SUMARI

- 3 **EDITORIAL.** *Jaume Ramot García, President del Grup de Natura Sterna.*
- 4 **UN CONVIDAT: XAVIER DURAN ESCRIBÀ**
- 5 **L'EVOLUCIÓ DE LA SOCIETAT HUMANA EN ELS 12.000 DARRERS ANYS** *Temi Vives.*
- 6 **EL CO2 A MAUNA LOA: EL GRÀFIC MÉS FAMÓS DE LA CIÈNCIA** *David Segarra Mediavilla.*
- 7 **STERNA AMB ELS RAPINHAIRES NOCTURNS** *Jaume Ramot García*
- 8 **UN INDRET: ELS ESTANYS.** *Carlos Alvarez-Cros.*
- 10 **UNA CURIOSITAT. SABIES QUE...** *Josep Ma Bas Lay*
- 11 **UN AMFIBI: EL TÒTIL.** *Eudald Pujol Buxó.*
- 13 **UN LLIBRE: SENSE ANAR MÉS LLUNY.**
- 14 **UN WEB: ORNITHO.CAT. UNA FRASE (O DUES). UN REFRANY (O DOS). UN PENSAMENT.**
- 15 **UN CAS DE L'ESTEL I L'ORIOI: LA SERP DE VIDRE.** *Carlos Alvarez-Cros.*
- 16 **UNA ACTIVITAT: PINTEM SERPS I FEM ESSES.**
- 16 **UNA SOPA DE LLETRES. UNA ENDEVINALLA.**
- 17 **"QEDCACHING" A LA RUTA DE LES FONTS.** *Manel Alvarez Cros*
- 18 **UN ARBRE: EL QINJOLER.** *Mònica López García*
- 19 **LAVANDA.** *Esther Pardo Gimeno.*
- 20 **UN POEMA: L'ESPIÇOL.** *Esther Pardo Gimeno.*
- 21 **UNA RECEPTA: XAROP DE MATIFOC.** *Mònica López García.*
- 22 **UNS APUNTS DE FOTOGRAFIA DE NATURA.** *Rosa Matesanz Torrent.*
- 23 **UNA DE FOTOGRAFIES BONIQUES O CURIOSSES...**
- 27 **UN PERSONATGE: CARL VON LINNÉ.**
- 27 **UNA DE PAPALLONES...**
- 28 **UNA IMATGE VAL MÉS QUE...**
- 29 **CARTES DELS LECTORS.**
- 30 **STERNA EN ACCIÓ.**
- 42 **CONTRAPORTADA: ART I NATURA.** *Temi Vives.*

EDITORIAL

La col·laboració ciutadana com a clau de l'èxit en una societat compromesa.

La rebuda de la primera entrega de la nostra revista ha estat un èxit. Si més no, aquesta és la impressió que hem tingut un cop vistes les mostres de suport i comentaris que ens heu fet arribar. Un plaer pels que hi hem col·laborat i un inestimable impuls per seguir en la nostra tasca de preservació del medi ambient en aquesta nafrada Vall d'Aro. Amb tot, m'agradaria dir que no és un pes ni un mèrit que recaigui únicament sobre les nostres espatlles. La gestió mediambiental es basa en una extensa xarxa d'estaments, públics i socials, que interactuen i treballen per la conservació, gestió i vetlla del patrimoni natural. La clau dels nostres èxits, com a grup de voluntaris, rau en la col·laboració amb molts d'aquests ens. Ja sabem que un no pot ser a tot arreu. Però, en una societat compromesa, on no arriben uns hi arriben els altres. És per això que crec que és un bon moment per començar a agrair coses. Coses que fan, que al capdavall, la natura i tots nosaltres, en sortim beneficiats.

En aquest sentit, una de les portes que sovint hem d'anar a trucar és la dels serveis mediambientals municipals. Un equip de tècnics que podríem dir, es troben immersos en la feixuga tasca de gestionar un nombre infinit de reptes quotidians. Uns professionals compromesos, als que sovint no prestem l'atenció ni el reconeixement que es mereixen i amb els que compartim a diari experiències i neguits. Nosaltres els aportem dades de gran valor, fruit dels nostres estudis, i ells ens ajuden a cercar les solucions més adients en cada moment. Aconseguint la màgica fórmula que, en l'argot actual, en diuen un "Win-win" (Avantatjós per tots).

D'altres estaments als que sovint demanem ajuda i que no voldria deixar d'agradir el seu suport són el cos d'agents rurals i la policia local. Uns equips als que només podem donar les gràcies per ser com són: entregats, compromesos i professionals. Podeu pensar que al cap d'avall és la seva feina, però amb els anys, podem assegurar

que són uns col·lectius compromesos amb la natura i la societat. Ens n'hem de sentir tots molt orgullosos.

No voldria acabar sense agrair també l'ajuda desinteressada de molts altres perfils professionals; tots ells compromesos amb la natura des de diferents sectors: veterinaris, escriptors, pagesos, lampistes, fusters i un munt de gent que s'arremanga quan ens cal ajuda. Ja sigui per curar un ocell, escriure un article, fer una caixa niu, soldar-nos una peça trencada, llaurar un camp abandonat o ajudar-nos en els tallers de natura. A tots ells gràcies.

Com he titulat l'editorial, una societat compromesa és aquella que col·labora en el bé comú, que s'ajuda i creix junta. Una societat que no deixa en mans dels polítics i en el pagament d'uns impersonals impostos el seu futur. No per desconfiança, sinó perquè vol viure de primera mà aquelles decisions que li importen. Una societat compromesa a la que voldríem agrair novament la seva ajuda. I en tot cas, compartir els nostres èxits i fracassos amb tots ells. Per part nostra, només podem oferir el que tenim: ganes, interès i amor a la natura.

De nou, moltes gràcies a tots i sentiu vostre l'èxit d'aquesta modesta revista i tot allò que en ella hi llegireu.

Jaume Ramot García,
President del Grup de Natura Sterna

UN CONVIDAT: XAVIER DURAN ESCRIBÀ

Escriptor d'ascendència ganxona (Barcelona, 1959).

Llicenciat en Ciències Químiques i doctor en Ciències de la Comunicació. Va ser director del programa de TV3 "El Medi Ambient", des del 1999 al 2014. És autor de diversos llibres de divulgació científica, molts dels quals han estat guardonats per diferents entitats. Per exemple, el seu últim llibre publicat, "L'individu transparent. Dels raigs X al big data", guanyà el premi Josep Vallverdú 2015.

Per conèixer una mica més la seva obra, consulteu aquest enllaç:

<http://www.lletrescatalanes.cat/ca/index-d-autors/item/duran-i-escruba-xavier>

CULTURA CIENTÍFICA, EINA DE FUTUR

L'home que seu davant meu té una cabellera brillant i llisa, ben endreçada cap enrere i amb uns pocs cabells que s'aixequen intentant una rebel·lió impossible. Es diu Siddhartha Mukherjee i va néixer a l'Índia, però era un estudiant brillant i va guanyar la possibilitat d'estudiar als Estats Units. Ara és professor ajudant a la Universitat de Columbia, on investiga en genètica i oncologia.

He tingut l'oportunitat d'entrevistar-lo amb motiu del seu segon llibre de divulgació, "El gen. Una història íntima", que s'ha convertit en best seller, com la seva primera obra, sobre la història del càncer. El seu llibre comença explicant els problemes mentals, com ara esquizofrènia, que s'han declarat a la seva família des de diverses generacions enrere. Aquest fet va influir en el desig d'investigar en genètica i en divulgar la importància d'aquesta ciència.

A l'entrevista posava èmfasi en una idea: la gent ha de tenir coneixements de genètica, perquè aquesta ciència, que ha aportat i aportarà molts avenços mèdics, també planteja complexos dilemes ètics. Són massa importants perquè les decisions les prenguin els científics o els polítics tot sols. On es posen els límits i on es situen les prioritats ho ha de decidir la societat en conjunt. I sense uns coneixements bàsics, la societat serà incapaç de jutjar i decidir amb consistència.

Aquest és un dels valors de la informació científica i de la divulgació: aportar coneixements i criteris perquè la gent actuï d'una manera o d'una altra i faci pressió sobre els que elaboren les lleis. Les persones no són lliures únicament perquè tinguin dret a opinar i a votar, sinó que per ser-ho han de tenir la formació mínima que els permetrà prendre decisions.

Si això és necessari per a la gent, ho hauria de ser encara més per als que es dediquen a la política. Malauradament, hem vist l'ascens al poder de persones amb una incultura científica flagrant i, el que és pitjor, sense ganes d'escoltar i aprendre res –no fos cas que haguessin de modificar els seus apriorismes ideològics. Com que quan es vota es fa per molts motius i temàtiques, no podem afirmar que en una societat més culta aquestes persones no haurien arribat al poder, però és plausible que almenys haurien d'actuar diferent en certs àmbits, com el canvi climàtic.

Cada cop hi ha més consciència sobre aquest i altres temes, però encara hi ha gent incapaç de comprendre que les oscil·lacions del temps –ara més fred, ara més calor- no amaguen la tendència a l'escalfament. I que com més triguem a prendre mesures, més costoses i doloroses i menys efectives seran.

Quan es destaquen les conseqüències del canvi climàtic sovint es posa èmfasi en allò que afecta directament les persones, com

ara més cops de calor, propagació de malalties o impacte en activitats econòmiques com el turisme. Però una societat amb cultura científica comprendria que pertanyem a la natura i que el risc de desequilibri d'ecosistemes o desaparició d'algunes espècies també ens afectarà. I molt. Per això, l'opinió de Mukherjee que tothom tingui uns coneixements mínims de

genètica s'han d'estendre a coneixements científics en general. Només aleshores tothom comprendrà què ens hi juguem quan es cremen boscos, es desajusten els cicles de la natura i es retarden o avancen les migracions o les floracions. Ens hi juguem el futur de la natura. És a dir, el futur de tots nosaltres.

L'EVOLUCIÓ DE LA SOCIETAT HUMANA EN ELS 12.000 DARRERS

ANYS

Els experts ens expliquen que fa més de 12.000 anys al planeta només hi havia al voltant de 8 milions d'humans i tots vivien de la caça i la recol·lecció d'elements vegetals (fruits, arrels, fulles, etc.) que oferia la Natura. És a dir, érem quatre gats que consumíem molt poquet i que la majoria vivia poc més de 40 anys. La mort normalment era conseqüència de que algun animal ens matava, d'accidents o d'una malaltia. Recordeu que metges, medecines o hospitals, tal i com avui dia els entenem, només fa uns 150 anys que existeixen. Fins a finals del segle XIX, els metges de l'època deien que el que la medicina feia fins aquell moment era: "curar poques vegades, alleujar sovint, consolar sempre."

Fa uns 8.000 – 10.000 anys, els humans vam aprendre a cultivar plantes i a domesticar alguns animals: quin alliberament! Ja no calia jugar-se la vida anant a cacera. Fins a aquells moments els efectes de la vida de l'home a la Natura eren menors i, per descomptat, ningú parlava de sostenibilitat ni de problemes ecològics.

La cosa es complica a partir de la revolució industrial a l'any 1750. Les màquines de vapor, els ferrocarrils, les carreteres, els vaixells, els primers cotxes i avions, l'electricitat i l'aigua potable, l'agricultura

moderna (amb maquinària, sistemes de reg, adobs i pesticides), els habitatges segurs i confortables, les medecines i la higiene, etc. han canviat completament la nostra vida: ara som molts més, vivim molts anys i gaudim d'unes comoditats i satisfaccions impensables fa poc. I ja som 7.500 milions de persones i al 2042 es preveu que serem 9.000 milions i no parem de consumir cada cop més.

Potser sense adonar-nos, hem passat de ser un animal més dins de la Natura a ser un monstre que la devora i destrueix cada cop més ràpid. Què farem quan ja no tinguem boscos, ni aigua fresca i abundant, ni fauna i estiguem envoltats d'una atmosfera contaminada? Tenim clar que sense Natura no podrem viure? Què pensem fer per evitar-ho?

Temi Vives

EL CO₂ A MAUNA LOA: EL GRÀFIC MÉS FAMÓS DE LA CIÈNCIA

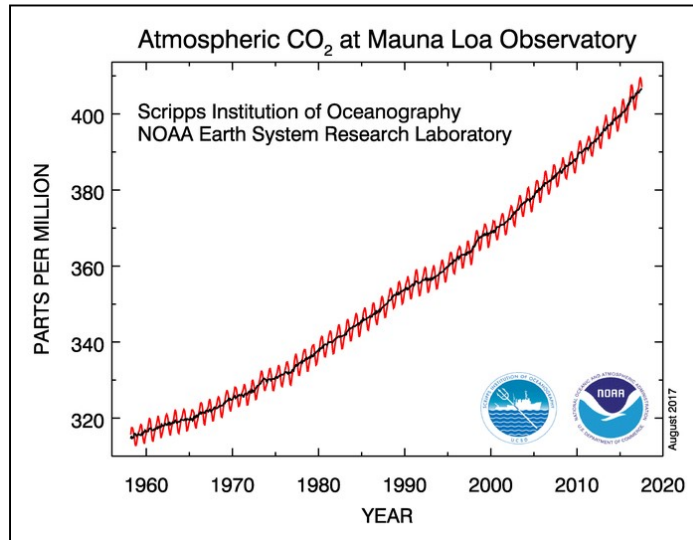
Aquesta es considera la gràfica científica més reproduïda al món. Mostra com ha anat augmentant la concentració de diòxid de carboni (CO₂) al nostre planeta, tal i com ha estat mesurada al observatori de referència mundial: el de Mauna Loa, un volcà de les illes Hawaii que compta amb una estació meteorològica a 3.397 metres d'alçada.

A Mauna Loa es porta mesurant la concentració de CO₂ des de 1956. I com es pot veure, en aquests 61 anys el diòxid de carboni terrestre ha passat d'una concentració inferior a les 320 parts per milió a les actuals 408 ppm (juny del 2017). Els científics no tenen ja cap dubte que aquest increment es deu a l'activitat humana.

Però què volen dir aquestes xifres? Doncs és el mateix que dir que el CO₂ ha passat de ser el 0,032% de la barreja de gasos de la nostra atmosfera a esdevenir-ne el 0,04%. A primer cop d'ull no sembla un increment gaire espectacular. El 78% de l'aire amb que ens emplenem els pulmons ara mateix segueix sent nitrogen, i el 21% oxigen..... I tanmateix, amb aquests augments que semblen ben petits n'hi ha hagut prou per causar un increment de temperatura arreu del planeta responsable d'una important reducció de gel als pols o les onades de calor recurrents que comencem a patir al sud d'Europa. A Catalunya ja s'ha constatat que la temperatura mitjana ha augmentat 1,6°C des de 1951. Tot plegat es deu al famós efecte hivernacle, al qual el CO₂ hi contribueix, entre d'altres gasos.

L'augment de CO₂ està causant molt més que estius de mal dormir, però. Els efectes del gran canvi es comencen a fer notar sobre els organismes. Ja s'ha pogut constatar empíricament, per exemple, que la primavera s'ha avançat i la tardor s'ha endarrerit. Es preveu que els canvis vagin

a més, i un estudi del CREAM (veieu [El canvi climàtic ja amenaça els ecosistemes mediterranis de Catalunya](#)) preveu la desaparició d'una part dels boscos catalans, que seran substituïts per matollars.

Tal i com van les coses, la situació actual és només un petit aperitiu del que ens espera. Segons les previsions, l'any 2100 (sembla molt lluny, però "només" falten 83 anys) el gràfic de Mauna Loa pot mostrar com la concentració de CO₂ ha arribat, o superat, les 1.000 parts per milió. Si això és així (i, al ritme actual, hi anem directes envers aquest escenari) haurem de fer front a un increment de temperatura mitjana de 3,2 a 5,4 graus a finals de segle.

Tenim al davant un repte molt complex, doncs. Sempre hi haurà màquines que poden prendre els registres automàticament, però si volem que en un futur quedi algú per seguir monitoritzant la concentració de CO₂ a Mauna Loa, pels segles que han de venir, haurem de fer alguna cosa.....

David Segarra Mediavilla

STERNA AMB ELS RAPINYAIRES NOCTURNS

Els rapinyaires nocturns són uns grans aliats dels homes en el control de plagues. Es calcula que una sola parella d'òlibes pot capturar fins a 1.000 rosegadors en un any. Malgrat el benefici que ens reporta a la

societat, la veritat és que les seves poblacions disminueixen any rere any. Els motius són ben variats, canvis d'habitats, rodenticides, atropellaments etc.

Una de les actuacions que es poden dur a terme per ajudar-les és la col·locació de caixes niu. La majoria dels rapinyaires nocturns presents a la Vall d'Aro nien en forats. Encara que no ho sembli, actualment, ja sigui per la manca de boscos amb arbres madurs que puguin oferir forats naturals o per les modernes tècniques de construcció, la manca d'aquests abrigalls limiten el creixement de les poblacions. Des de Sterna, i amb la col·laboració d'Ajuntaments com els de Sant Feliu de Guíxols o de Castell-Platja d'Aro i S'Agarò i d'alguns propietaris particulars, duem a terme un projecte de col·locació de caixes niu.

En total s'ha instal·lat 75 caixes niu per a les diferents espècies presents a la vall. Que són: xot, mussol comú, gamarús i òliba. Val a dir que les poblacions d'aquests rapinyaires a la vall estan molt més amenaçades del que podia semblar. Malgrat que l'ocupació en els primers anys

ha estat baixa, poc a poc es pretén anar recuperant les seves poblacions.

Aprofitant aquest article, volem fer una crida, per si algun propietari de finques rústiques volgués col·laborar en el projecte NOCTURNES. Es podria posar en contacte amb nosaltres per tal d'estudiar (sense cap cost), quines espècies es podrien potenciar dins la seva finca i quines millores podríem proposar per millorar el seu estat. Tant ell com els rapinyaires nocturns en sortiran beneficiats.

Sense canviar de tema parlem dels ducs, aquests magnífics rapinyaires nocturns, que no crien en forats artificials. Aquest any, s'ha incrementat l'esforç de seguiment i des de Sterna s'ha aconseguit marcar 16 polls de duc en un territori que abraça des de Tossa de Mar fins al Montgrí. Aquesta és una tasca fruit del seguiment de les poblacions iniciada fa més de vint anys. Com a notes més remarcables ha estat el retorn d'una parella guixolencs 4 anys després que abandonés

el seu territori i, per contra, es confirma, per segon any, la pèrdua dels territoris de Roca Ponça i Carcaixells a causa de les molèsties ocasionades per l'ampliació d'algunes vies d'escalada il·legals. També s'ha pogut registrar, per primera vegada (en el nostre estudi), la depredació d'un niu de ducs per part d'un teixó (*Meles meles*).

Jaume Ramot García

UN INDRET: ELS ESTANYS

La plana litoral de la vall d'Aro era un conjunt de dunes i terrenys inundables coberts de matolls i de pins. A la imatge dels anys 20 del passat segle es veu Riuet, a l'extrem sud de la badia, on avui hi ha el Port d'Aro.

L'anomenat "boom" turístic, iniciat a mitjans del segle passat,

Arxiu fotogràfic de la Diputació de Girona. 1920 - 1925

Foto - Flash. 1991

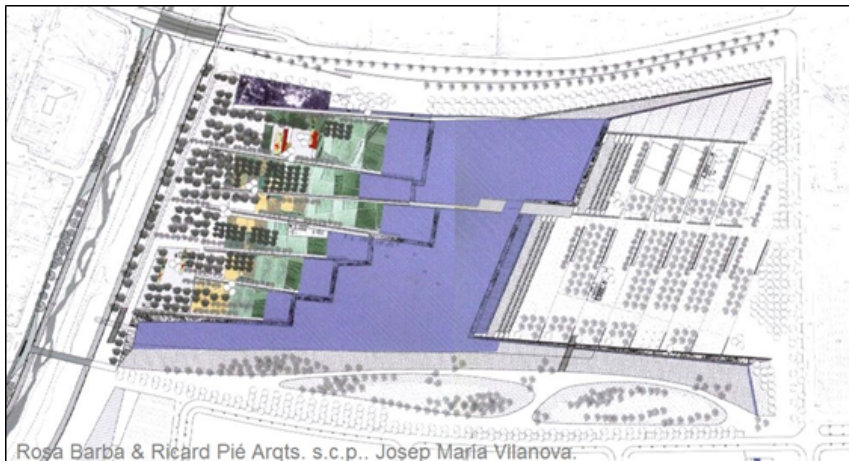
transformà ràpidament i radicalment aquest paisatge, fins a anar-lo convertint en el que avui coneixem. Dunes i aiguamolls quedaren soterrats per sempre sota tones i mes tones de ciment i asfalt. La Natura,

tossuda, de tant en tant reclamava el que era seu i les inundacions tardorals se succeïen de manera periòdica i cada hivern continuava aflorant l'aigua a les darreres parcel·les que encara restaven sense edificar.

Per tal de solucionar aquestes avingudes periòdiques, i dins del pla hidràulic, es proposà l'endegament de la zona no urbanitzada perquè

actués de pulmó en cas d'avingudes, duna banda i la canalització del Ridaura per l'altra. El gener de 2001, amb la presència del llavors conseller Felip Puig, i fent cas

omís dels suggeriments i recomanacions del Grup de Natura Sterna, es presentà a bombo i plateret el projecte del Parc dels Estanys, del despatx de doctors arquitectes Rosa Barba & Ricard Pié Arqts. s.c.p..

Rosa Barba & Ricard Pié Arqts. s.c.p.. Josep Maria Vilanova.

Josep María Vilanova.
El primer paràgraf de l'informe era demolidor: "Davant l'alternativa de reconstruir el paisatge i recuperar el cycle de l'aigua, o la d'articular i equipar una àrea turística, s'opta per la segona, plantejada com l'última renúncia per a ordenar, definitivament, una àrea turística especulativa; com l'últim impacte ambiental ineludible, per intentar, després d'ell, redreçar les accions territorials i recuperar el medi."

L'espai projectat, amb regle i esquadra, continuava plantejant més línies rectes i més formigó. Recordo que per treure'ns el mal gust de boca d'aquell dia, a la tarda

vam fer una jornada d'anellament als Estanys i, com el que ens va semblar un regal de comiat, va caure un repicatalons petit *Emberiza pusilla*, ja que aquesta espècie cria al nord-est d'Europa i Sibèria.

Llevat d'alguns abocaments de terra, els anys van anar passant sense que s'actués a la zona, fins que a mitjans de 2005 s'inicià la urbanització del

sector. En tot cas aquesta urbanització no es podia completar sense donar compliment al Pla Hidràulic. Per això, al 2008, s'afrontà l'escomesa del

que ara coneixem com a Parc dels Estanys. Probablement la crisi econòmica va portar a l'ajuntament a replantejar-se el projecte i a tenir en compte els suggeriments del Grup de Natura Sterna, de manera que abandonà el projecte inicial per executar-ne un de molt més econòmic, respectuós amb el medi ambient i igual d'efectiu pel que fa a la regulació de les avingudes d'aigua, sense renunciar a l'aspecte lúdic i turístic de l'espai possibilitant, a més, un ús didàctic.

De llavors ençà, aquest parc s'ha convertit en un referent pel que fa a l'ornitofauna de la vall. S'hi reproduïxen espècies com la fojta, que abans era una raresa a casa nostra i, en pas i a l'hivern, s'hi aturen i refugien espècies lligades als ambients marjalencs que, sense aquest espai, no tindrien altre lloc on fer-ho.

Des del Grup de Natura Sterna però, no volem que això s'acabi aquí i, sense que suposi cap gran inversió,

hem proposat millores que han estat ben rebudes pels responsables de l'indret. Els vegetals que s'hi plantaran seran

autòctons, fet que redueix el manteniment i el consum d'aigua. Per tal d'incrementar la biodiversitat animal, es farà una primera prova d'afavoriment de les poblacions d'amfibis, amb la construcció d'una bassa temporal. Pel que fa als rèptils i petits mamífers, es bastiran alguns murs de pedra seca i pels insectes s'instal·laran unes construccions anomenades hotels d'insectes, on trobaran refugi i lloc de nidificació. Incrementar la varietat de

plantes i animals té un efecte sinèrgic i, de retruc, incrementa el valor de l'espai.

Amb tot, no tot són flors i violes i les agressions són variades i constants. Des de comportaments incívics de tota mena, a la crema massiva de petards durant les revetlles estiuenques, passant per l'alliberament d'espècies animals al·lòctones (peixos, tortugues, ànecs, conills nans, etc.). No vull pensar que haguem de resignar-nos a creure que aquest és el preu que han de pagar els residents (animals i plantes) del Parc per tenir aquesta fantàstica estructura a la nostra vall que, al cap i a la fi, no és res més que un petit reflex del que foren els aiguamolls de la Vall d'Aro.

Carlos Alvarez-Cros

UNA CURIOSITAT. SABIES QUE...

...fa pocs mesos uns turistes francesos es queixaven i denunciaven a un ajuntament de la costa mediterrània francesa perquè les cigales no els deixaven descansar? Sí, sí, tal i com ho llegiu. Així ho va publicar un diari francès aquest mateix estiu. Sembla ser que el "nyec nyec" o "rac rac" d'aquests insectes tan particulars i sorollosos, en el moment de la seva màxima activitat de cant a l'estiu, no els permetia descansar a l'hora de la migdiada.

Sabies que... la cigala gris *Cicada orni*, anomenada així pel seu color grisós del cos i de gairebé uns 3 cm de llarg, és també l'espècie més abundant i més àmpliament distribuïda a Catalunya? I que la Vall del Ridaura no n'és una excepció? Aquí aquesta espècie comparteix espai amb

Doncs bé, sabies que... molt probablement aquestes cigales tan sorolloses eren exemplars de cigala gris *Cicada orni*? Aquests insectes del grup dels hemípters – mateix grup al que pertanyen els pugons i els bernats pudents- tenen la seva màxima activitat durant els mesos de més calor, o sigui, durant l'estiu. A casa nostra, la Vall del Ridaura, també n'hi ha i, de fet, estem ben habituats a sentir-les des de finals de maig fins ja ben entrat el setembre. És molt habitual sentir-la en grans cors, a vegades des de molta distància, en zones de pinedes de les nostres contrades els dies de més calor.

altres cigales menys vistoses i no tant sorolloses, com una cigala menuda coneguda com a *Tettigetalna argentata* que viu en tota mena d'ambients, o amb una altra de més fosca, *Cicadatra atra*, que viu sobretot en ambients més humits i amb presència d'arbres caducifolis. Totes elles però, les cigales, comparteixen un cicle vital molt similar, i un comportament i una ecologia molt particular.

Sabies que... canten els mascles per atraure les femelles just després que hagin emergit de sota terra? Doncs sí, el cicle vital de les cigales passa per una vida llarga sota terra i una vida molt curta fora d'ella, que és justament quan les sentim. Una vegada els mascles han seduït a les femelles amb els seus repertoris, llavors hi copulen. Les femelles dipositen els seus ous dins les tiges o branquillons de plantes i, passat un temps, d'aquí en neixen unes larves. Unes larves com petits cucs, que cauran a terra i s'enterraran per arribar fins a una atractiva arrel.

Sabies que... aquestes larves tindran una vida subterrània d'entre 2 i 7 anys, creixent i lluny de molts depredadors, on s'alimentaran de les arrels de plantes? Sí, sí, i finalment sortiran, quan les veiem i sentim a l'estiu, com a estadi adult i reproductor, una vegada han fet la seva última muda. És en aquest moment quan també podrem veure les exúvies, l'últim "vestit" que canvien quan han sortit de sota terra per, posteriorment, treure les ales. Ara, mentre ja poden volar, la seva vida serà de poques setmanes, i, per tant, s'espavilen a reproduir-se per continuar amb les noves generacions.

Un exemple més de com els animals viuen i completen el seu cicle vital, pensant en les posteriors generacions i el manteniment de les seves poblacions any rere any. I si voleu més informació sobre aquests insectes tan interessants i la seva diversitat, podeu accedir a www.cicada.cat.

Josep Ma Bas Lay

UN AMFIBI: EL TÒTIL

Probablement molts lectors ja han sentit abans aquesta paraula, pensant que és simplement un insult aplicat (segons el diccionari de la llengua catalana) a persones babaues, encantades, o curtes d'enteniment. I ho és, cert, però d'on surt aquest insult de sonoritat divertida i intraduïble? Doncs al darrere seu hi ha un animaló, possiblement, a hores d'ara, menys conegut que l'insult: és un petit i simpàtic gripau que possiblement es va guanyar la seva fama de babau pel fet que no reacciona molt ràpidament quan se'l descobreix.

És a dir, quan, pel motiu que fos, alguna persona aixecava una pedra – típic refugi diürn dels tòtils – i s'hi trobava un animaló refugiat a sota, el més normal és que aquest, al veure's descobert, fugís ràpidament. Si es tracta d'una serp adulta o un llangardaix, sovint no tindrem pràcticament temps de veure'ls, el mateix passarà, tot i que no amb tanta rapidesa, amb escorpins i escolopendres, per exemple. Tot i

això, alguns amfibis, com el tòtil, s'ha d'admetre que no són els més ràpids del món per despertar-se de la migdiada. De fet, si no els molestem massa, tindrem temps de fer-los-hi fotos amb el mòbil, tocar-los suaument i fins i tot, i tornar-los a cobrir a poc a poc (per no aixafar-los) amb la seva estimada casa-pedra. Assumim doncs, que aquesta «mandra» els hi va fer

© Eudald Pujol Buxó - 16/04/16

guanyar la fama de babaus... que s'haguessin tret de sobre si la gent els hagués remenat o molestat: haguessin quedat amb el nas i els ulls irritats, fent esternuts i pudor d'all, i durant hores si no es treu amb sabó! I és que el tòtil, tot i ser petitó, té una de les pells més irritants dels nostres amfibis, i res té a envejar a una salamandra o un gripau comú.

Però això no és la part més interessant de la vida d'aquest animaló. De fet, el seu nom científic, *Alytes obstetricans*, parla per si sol... si saps grec i llatí, clar. *Alytes* ve del grec antic «alytos» que vol dir «que no es pot deslligar». I *obstetricans*... sabeu el departament d'obstetrícia d'un hospital?

© Eudald Pujol Buxó - 06/05/12

Anem a explicar-ho per passos. El més normal per qualsevol espècie de granota o gripau és que els mascles i femelles es trobin a l'aigua, a on, mentre la femella és «abraçada» per el mascle, ella pon els ous i el mascle els fecunda tot «ruixant-los» a mesura que surten. Però el tòtil és tota una raresa a la fauna europea. Per començar els mascles i les femelles no es troben a l'aigua, sinó al terra. Després d'una complexa «abraçada» i massatge del mascle que dura literalment hores (el que els hi dona el nom d'*obstetricans*, com si fossin llevadores), la femella pon un cordó d'ous que, després de ser fecundats allà mateix al terra, són enrotllats pel mascle entre les seves potes del darrere, on romandran (*Alytes*: que no es pot deslligar) aproximadament un mes. Durant aquest temps el mascle carregarà els ous a tot arreu, se n'encarregarà que no estiguin massa humits ni massa secs i evitarà que siguin menjats per altres animals. Un cop els capgrossos han crescut molt a dins dels

ous, un dia el mascle deixa anar la posta a l'aigua, on els capgrossos trenquen la coberta de l'ou i surten ben formats i de bona mida, a diferència de les altres espècies de gripaus i granota, d'on surten petits i poc hàbils (el que a la natura va ser «carn de canó»). Amb tot aquest procés els tòtils eviten que molts de capgrossos morin quan són petits a mans de depredadors aquàtics de tot tipus. Com a detall curiós de tot plegat, com que la feina més dura de cures de la següent generació en aquest cas la fan els mascles, i aquests poden aparellar-se amb un nombre limitat de femelles... es canvien les tornes habituals de la natura i si hi ha d'haver baralles, són les femelles que es barallen pels bons mascles amb aspecte fort i sa.

I... hi ha tòtils a la zona de la Vall d'Aro estareu pensant? La resposta és sí, tot i que siguin difícils de veure, n'hi ha. En termes generals, l'animaló pot aparèixer a qualsevol lloc a on hi hagi aigües prou netes i que els hi costi d'assecar-se a l'estiu. A la pràctica, a la nostra vall, això concentra les seves poblacions més estables a cursos d'aigua com els trams alts del Ridaura, la Riera de Salenys i les diverses rieres de la zona de solius. La pèrdua de la capacitat de mantenir aigua de molts d'aquests cursos (degut a diversos motius, alguns naturals

alguns no tant) és molt possible que l'estigui afectant negativament. Per exemple, és possible que degut a la pèrdua de llocs amb aquestes característiques ja no sigui present (o com a mínim faci anys que no se'l detecta) a la majoria de rieres de Sant Feliu de Guíxols.

En resum, tot i que com molts altres amfibis, passa una mica de penúries, si una nit primaveral plujosa i fosca sentiu un cor de xiulets curts, tots d'una sola nota, com si diversos ferrers piquessin ferro, fluixet, amagats entre les herbes o a sota terra... no us espanteu amb llegendes. Heu anat a parar a algun lloc a on encara queden tòtils a la vall, i els mascles estan cridant a les femelles per començar un dels aparellaments d'amfibis més interessants d'Europa.

Eudald Pujol Buxó

UN LLIBRE

SENSE ANAR MÉS LLUNY. Diari d'un naturalista a les Gavarres.

Autor: Jaume Ramot García
Edita: Consorci de les Gavarres;
Ajuntament de Castell-Platja d'Aro
Any: 2011.
Pàgines: 238.

Mitjançant el recorregut a través d'un any fictici, en Jaume ens descobreix la natura espectacular, propera i desconeguda, de la Vall d'Aro. A més, ha entatxonat la seva

prosa sentida i planera amb unes magnífiques aquarel·les. Refranys i propostes d'estudi n'arrodoneixen el component didàctic. Tot i que nasqué amb una clara vocació educadora, constitueix una joia per gaudir-ne a qualsevol edat i en qualsevol moment.

Vegeu el vídeo de TV Costa Brava: <http://tvcostabrava.xiptv.cat/l-informatiu-costa-brava/capitol/diari-d-un-naturalista> on es presenta el llibre i una entrevista amb l'autor.

UN WEB

ORNITHO.CAT

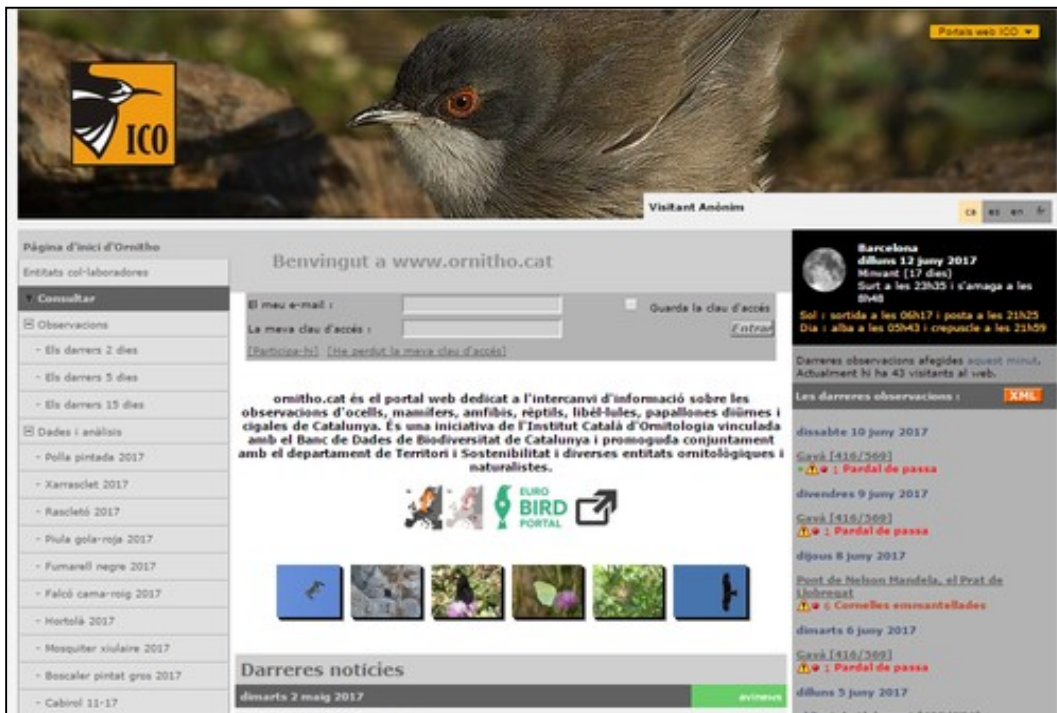
<http://www.ornitho.cat/index.php>

Aquest és un portal gestionat per l'Institut Català d'Ornitologia (ICO) que permet entrar les nostres observacions d'ocells però també d'altres grups animals. És gratuït i s'hi pot incorporar fotografies i gravacions sonores.

A banda d'emmagatzemar i gestionar de

manera fàcil i eficient les nostres observacions, també podem consultar les de la resta de participants, estant al dia del que s'està observant arreu de Catalunya.

Amb les nostres aportacions engruïm les bases de dades generals permetent extreure de manera fàcil i ràpida informació molt acurada pel que fa a aspectes com fenologia i distribució poblacional.

UNA FRASE (O DUES)

No té importància que el nostre entorn sigui fosc, la importància rau en que siguem prou capaços d'il·luminar-lo. -Albert Camus-

Investiga en profunditat la natura i llavors ho entendràs tot millor. -Albert Einstein-

UN REFRANY (O DOS)

Prop de camí, rec, o riu, ocellet no hi facis niu, que si l'hi fas, te'n penediràs.

Per l'agost, els ocells, grassos com vedells.

UN PENSAMENT

Quan un bosc es perd a qualsevol lloc, la gent ho sent a tot arreu.

Vegeu aquest vídeo curt però extraordinari: <https://www.youtube.com/watch?v=SVlvkrkjmo4>

UN CAS DE L'ESTEL I L'ORIOI: LA SERP DE VIDRE

Avui, l'Estel i l'Oriol no tenen classe i, com que els seus pares treballen, s'han quedat amb els avis. Esmorzen plegats a la taula de la cuina. Entre glop de llet i mossegada de galeta, l'Oriol explica que, l'altre dia, el seu amic Bernat havia trobat una serp molt rara.

L'avia arrufa el nas perquè no li agraden gaire les serps. Però no diu res. L'Oriol explica:

-Es veu que la serp anava cap a la riera del costat de casa seva. Tot i que a en Bernat li feia por, la va voler agafar amb un pal. I, de sobte, la serp es va partir en dos. La part del davant va continuar i la del darrera va quedar-se allà movent-se una estona.

-En Bernat té molta imaginació. Segur que t'ha enredat. Això no s'ho creu ningú. -Va dir l'Estel.

L'Oriol la va fulminar amb la mirada i ja l'anava a respondre quan l'avi intervingué.

-Probablement tots dos tingueu raó.

Els nens se'l miraren estranyats.

-Què vols dir que tots dos tenim raó?
-Digué l'Oriol, amb cara de pocs amics.

-Que és cert que l'animal que va trobar en Bernat es va partir en dos i que et va enredar quan et digué que era una serp. M'explico. El que segurament va trobar en Bernat era un vidriol, un llargardaix sense potes. I resulta que, si se sent agredit, com a estratègia de defensa, es trenca voluntàriament la cua. I mentre l'agressor es mira tan estrany fenomen, ell s'afanya a amagar-se.

-Ara el que ens enredes ets tu. No hi ha llargardaixos sense potes. -Va dir l'Estel.

-Tornes a tenir raó. -Digué l'avi. -De fet en tenen, però són tan i tan petites que ni es veuen. Per això en Bernat es va pensar

que era una serp. S'hi assemblen tant que els vidriols també són coneguts amb el nom de serp de vidre.

-Perquè serp de vidre? Digué l'Oriol.

-Doncs, d'una banda, perquè semblen serps, i de l'altra perquè per poc que se'ls molesti es trenquen. Són fràgils com el vidre.

L'avi aprofità el silenci que es feu mentre els nens rumiaven tot allò que els havia explicat, i va continuar.

-L'altra cosa que heu de saber és que les serps, els llargardaixos i, en general, tots els rèptils són animals beneficiosos, que no

fan cap mal a ningú. I no cal molestar-los. Si en trobem algun, el millor és mirar-nos-el i prou.

-Però de lluny! -Digué l'avia. -Que hi ha serps verinoses i us podrien mossegar!

-Sí, unes poques espècies són verinoses si et mosseguen, però no cal exagerar. Si no les molestem, no ens faran res. Va, acabeu d'esmorzar que anirem a l'ordinador a veure si trobem alguna foto d'un vidriol i si en podem aprendre alguna cosa més.

Carlos Alvarez-Cros

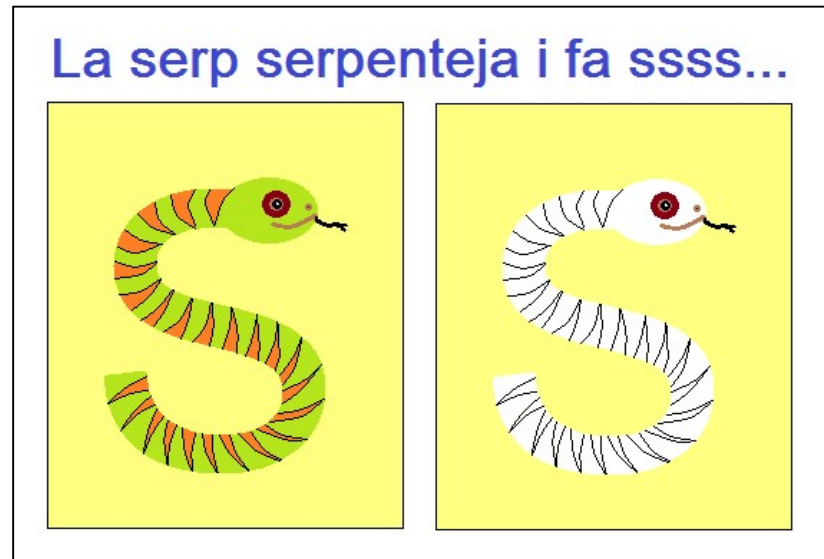
UNA ACTIVITAT: PINTEM SERPS I FEM ESSES

Us heu fixat que la lletra essa té forma de serp? I que les serps quan es mouen fan moviments ondulants com si fossin esses?

Malgrat que tenen forats del nas, les serps flairen amb la llengua. Per això la treuen sovint.

Hi ha altres animals en forma de essa? Potser els cucs de terra?

Imprimeix la pàgina, pinta la serp i fes esses.

UNA SOPA DE LLETRES

G	A	N	Y	A	R	E	A	V	M	O	L	K	A
U	E	L	L	E	N	G	U	A	U	R	I	A	E
A	S	I	L	A	Q	S	L	I	S	E	T	I	R
H	S	T	I	A	U	U	R	A	E	Q	P	R	I
B	A	O	C	D	N	S	R	T	R	U	E	U	T
I	X	R	I	F	O	G	E	U	P	A	R	R	E
Z	A	T	A	T	A	C	A	P	O	S	U	E	F
I	E	U	L	N	V	I	D	R	I	O	L	L	R
N	N	G	T	U	R	I	T	N	D	P	R	I	A
R	A	A	U	R	A	B	U	O	A	A	D	E	G
I	N	A	F	U	R	O	T	R	L	R	I	D	I
A	M	K	C	A	S	I	E	A	I	U	R	X	L
R	I	A	C	A	O	T	I	S	Q	R	O	I	A
E	T	R	A	B	P	O	T	E	S	O	R	A	M

Busqueu les següents paraules:

Cua
Essa
Fràgil
Llangardaix
Llengua
Potes
Rèptil
Sargantana
Serp
Sinuosa
Tortuga
Vidriol

UNA ENDEVINALLA

Camina sense tenir cames,
xiula sense ser xiulet;
qui no ho endevina
ja pots dir que és un ximplet.

"GEOCACHING" A LA RUTA DE LES FONTS

El Geocaching és un joc a l'aire lliure de cerca de "tresors" al món real amb l'ajuda de dispositius GPS. Els participants han d'anar a unes coordenades específiques i, un cop al lloc, intentar trobar-hi el *geocaché* (contenedor) amagat per altres jugadors. Es pot jugar tant a la ciutat com en plena natura. A l'actualitat hi ha uns 3.060.000 *geocachés* actius, amagats, cadascun amb les seves coordenades a la seva pròpia pàgina web.

Els "tresors" que s'amaguen són recipients més o menys grans (des de petits com un didal a grans com una galleda) en què, com a mínim, han de portar un *logbook*, (llibreta o paper de signatures per deixar constància que l'has trobat). En els *geocachés* mitjans i grans s'acostuma a deixar petits regals per a intercanvi, sobretot per als *geocachers* més petits.

donar a conèixer la Ruta de les Fonts al col·lectiu de *geocachers*. Per a això vam posar 12 *geocachés* al llarg de l'itinerari.

Després d'una mica més de cinc anys podem fer un petit balanç. La pàgina web del primer *caché* ([RFCd'ARO-1: RUTA LES FONTS](#)), on s'explica la ruta, ha estat visitada unes 2.000 vegades i la ruta completa ha estat feta per més de 130 equips. Cada equip pot estar format per una sola persona, una parella, una família o un grup. El *track* proposat de la ruta ha tingut més de 1.000 visites i ha sigut descarregat 63 vegades.

Aquest és el fred balanç numèric, però per mi, hi ha un actiu més important que és que per el *listing* (l'explicació) de cada *geocaché*, es va recuperar els escrits, dibuixos i fotos que el Grup havia publicat sobre la tasca de recuperació de les fonts i

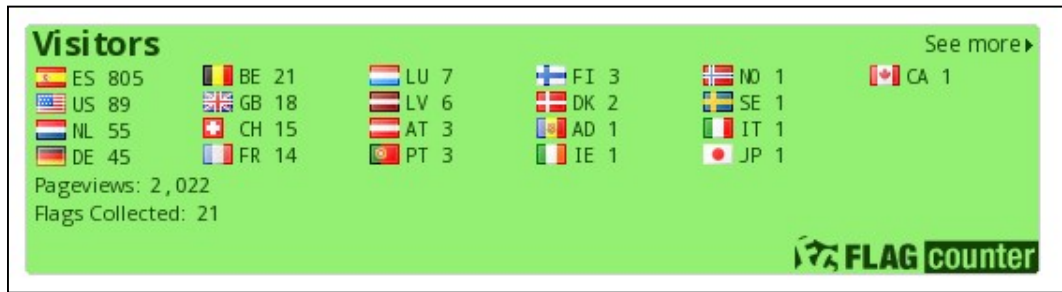

Per conèixer més sobre aquest joc, aneu a aquest enllaç:

<https://www.geocaching.com/guide/default.aspx>

L'any 2012, quan s'havia acabat de recuperar l'última font, vam decidir aprofitar la vessant divulgativa d'aquest joc per

ara, a la pàgina web del *geocaché* de cada font, tenim recopilada la seva situació, la seva descripció, la seva història i els treballs de recuperació efectuats, juntament amb alguna foto il·lustrativa.

En el primer de la sèrie ([RUTA LES FONTS](#)) teniu els enllaços als altres onze *geocachés*. Hi ha uns quants de “farciment”, per fer la ruta més atractiva als *geocachers*, però no deixeu de visitar els de les fonts ([FONT DEL FERRO](#), [FONT DEL POETA SITJAR](#), [FONT DE L'ACÀCIA](#), [FONT DE LA BOIXA](#)) i la del molí ([MOLÍ D'EN BUSSOT](#)).

A la font dels eucaliptus ([FONT DELS EUCALIPTUS](#)), com que era de recuperació molt recent, vaig recopilar els successius escrits al facebook del Grup i les fotos publicades. És la constància de com es va viure aquesta recuperació... **STERNA EN ESTAT PUR.**

Manel Alvarez Cros

UN ARBRE

EL GINJOLER (*Ziziphus jujuba*)

El ginjoler és un arbre frutífer, molt maco, de procedència asiàtica i normalment plantat, que pot arribar a fer 10 metres. Pertany a la família de les Ramnàcees i al gènere *Ziziphus*. Les seves fulles són caduques, d'un verd brillant que el fan destacar entre altres arbres. El seu tronc, es d'un color bru, amb l'escorça estriada. Fa uns fruits comestibles anomenats gínjols, que contenen sucres, mucíl·lags i molta vitamina C. Aquets fruits semblen olives grosses, de color verd clar quan són tendres i que es van transformant en marró rogenc quan arriben a la seva maduresa. Tenen un gust entre dolç i àcid que pot recordar a una poma àcida, però en miniatura!

El seu nom, dit en castellà, es divertit: *azufaifo*; un nom que ve del àrab i del persa *zaizafun*. El seu nom científic *zizyphus* també ve del persa.

La seva fusta es utilitzada per fer instruments musicals, com gralles i tenores.

També té propietats medicinals, envers a les vies respiratòries i la seva arrel s'ha utilitzat per combatre la febre.

A Catalunya, concretament al barri de Sant Gervasi de Barcelona, hi ha el que diuen el ginjoler més gran d'Europa, amb una mida de 12 metres d'alçada i que va ser plantat a l'any 1857.

Si teniu ocasió mengeu els seus fruits i quedareu sorpresos, aquest arbre té una famosa frase relacionada amb la felicitat, tant necessària a les nostres: “estar més content que un gínjol”.

Mònica López García

LAVANDA

En llatí se'n diu *Lavandula* i en trobem diferents espècies: *spica*, *angustifolia*, *officinalis* o *stoechas*. Totes elles tenen les mateixes propietats en més o menys mesura. Les coneixem també amb els noms d'espígol, lavanda o cap d'ase; amb les accepcions de cada territori.

En podem trobar en tot l'Oest d'Europa i al Mediterrani i també cultivada per a la indústria cosmètica per la seva utilitat en l'elaboració de sabons i perfums. El seu nom li van donar els romans, doncs, en aquell temps, la utilitzaven per rentar-se degut al contingut de saponines que té.

En fitoteràpia s'utilitzen les flors. Per ús extern és cicatritzant, antibacteriana i sempre s'ha

considerat efectiva contra el verí de les picades de serp i d'escorpí. També s'utilitza com a tònic facial en el cas de tenir el cutis gras o bé acne; així com per a netejar la pell d'èczemes i furúncols.

Per a ús intern, en infusions, és un tònic cardíac i també es pot prendre pel mal de cap d'origen nerviós. És bona per l'aparell digestiu; ajuda a fer la digestió i treu els còlics intestinals. En el cas de infeccions respiratòries la podem utilitzar fent bafs.

Per últim, posada en bossetes de roba dins les caixes de guardar roba o als armaris, evitarà la presència d'arnes, de mosques i de mosquits o bé sota el coixí per tenir uns bons somnis.

Si teniu lavanda al jardí, a l'estiu, feu la recollida de les flors i les podeu posar en esperit de vi, colar després de 15 dies i utilitzar per fer fregues en cas de reuma o dolor. També es poden posar en oli 40 dies i després de filtrar, s'utilitza pel dolor i la inflamació amb efecte relaxant.

Esther Pardo Gimeno

UN POEMA

L'espigol

e
t
s
es
pi
gol
el
més
e
l
e
g
a
n
t
del
jardi,
e
l
m
é
s
perfumat
del bany
i
de
l'armari

*de
la
roba,
La teva olor
em dau entre llençols,
tovalloles,
pantes de coixi;
i unes mans petites,
plegant
mocadors
de
lli.*

Esther Pardo Gimeno

UNA RECEPTE

XAROP DE MATIFOC (*Sedum sediforme* L.)

© Albert Mallol Camprubi

Barrejar a parts iguals fulles carneses netes de la planta del matifoc amb sucre, preferentment biològic.

Un cop feta la barreja posar-la en un pot de vidre i tapar-lo. Abandonar-lo a sol i serena durant 3 setmanes.

Passat el temps de maceració filtrar el líquid resultant i guardar-lo en una ampolla fosca en un lloc fresc i fosc.

Com gaudir d'aquest xarop:

- Diluït amb aigua fresca i, si es vol, afegir-hi unes gotes de llimona.
- Per condimentar amanides o macedònies.

© Albert Mallol Camprubi

- Per fer postres.

Una curiositat: el seu nom popular segurament, ve de l'ús que en feia la gent del camp que mastegaven les fulles per guarir-se de la cremor d'estómac.

Mònica López García i Albert Mallol Camprubi

UNS APUNTS DE FOTOGRAFIA DE NATURA.

EL PERQUÈ DE LA FOTOGRAFIA DE NATURA

Companys i companyes afeccionats a la fotografia de natura,

Amb aquest escrit només pretenc convidar-vos que cadascun de vosaltres feu una reflexió sobre allò que, de manera individual, us mou per sortir a la natura i prémer el disparador de la càmera.

© Rosa Matesanz Torrent - 20/07/15

Personalment, penso que pot ser un molt bon exercici que ens permetrà avançar per una línia de treball pròpia, ben determinada, i treure'n resultats més satisfactoris.

Aquesta vegada, m'he pres la llibertat de compartir les motivacions principals d'estimats companys amb qui comparteixo aquesta afeció. Només us faig cinc cèntims d'allò que, parlant de tant en tant, un dia o altre m'han explicat.

Al meu amic Ricard li agrada fer catàleg. En un disc dur, hi ha creat carpetes amb tots els ordres, famílies i espècies d'ocells del món, i, a mesura que els va fotografiant, els va desant dins de les seves carpetes corresponents. Quan li pregunto què fa amb els que veu sovint, em diu que els fotografia igualment i en fa una selecció constant quedant-se sempre amb les millors fotografies. Això li permet tenir enregistrada l'espècie en diferents situacions i estacions de l'any, i enriquir constantment la seva col·lecció.

Per a la Maria, el tema és molt diferent. A ella, sobretot, li agrada captar la bellesa de la natura: paisatges, flora, fauna... Gaudeix amb tot tipus de fotografia sempre i quan el tema principal sigui aquest: la natura. Després, les millors imatges les comparteix amb amics de tot el món que té en diverses xarxes socials i, d'aquesta manera, i des de casa, pot gaudir de la natura d'altres racons del món.

Un altre amic ornitòleg, en Pere, fa principalment documentació. Ell enregistra els ocells que li criden més l'atenció amb la finalitat de tenir una "prova" de la seva observació. Generalment, es tracta d'observacions de rareses o d'algun individu que el fa dubtar en la identificació, i, el fet de tenir la imatge, li permet demanar l'opinió d'altres ornitòlegs. Ell també adjunta aquestes fotografies a les seves llistes del web www.ornitho.cat perquè en quedi constància.

© Rosa Matesanz Torrent - 26/02/17

En Joan, després de passar per diverses etapes, està en el punt en què necessita que les seves fotografies tinguin una finalitat pràctica. Fa poc m'explicava que quan prem el disparador de la càmera, ho fa amb la intenció que tingui prou validesa

com per poder-la incloure en algun article divulgatiu, per a revistes o diaris propers, per exemple, o per fer-les servir com a imatges de suport per denunciar algun greuge en relació amb el medi natural.

Per acabar, la Marta, que fa fotografies de la natura d'allò més artístiques, creu que

contribueixen a augmentar la sensibilització i l'estimació vers la natura d'aquells que les observen.

Bé, ja veieu, tants caps tants barrets. I tu, quin barret portes?

Rosa Matesanz Torrent

UNA DE FOTOGRAFIES BONIQUES O CURIOSSES...

... d'en Manel Alvarez Cros

◀ Corb marí emplomallat *Phalacrocorax aristotelis* juvenil, eixugant-se el plomatge a l'espigó de la platja de Sant Feliu de Guíxols, el 20/07/17.

▶ Territ variant *Calidris alpina* i territ menut *Calidris minuta*, menjant a la desembocadura del Ridaura, a Platja d'Aro, el 08/08/17.

... de la Rosa Matesanz Torrent

◀ Poll de duc *Bubo bubo*. Gros, ulls d'iris daurat. Gavarres, 29/03/17.

▶ Poll de mussol comú *Athene noctua*. Com una merla, ulls d'iris groc pàl·lid. Santa Cristina d'Aro, 01/07/17.

◀ Poll de xot *Otus scops*. Petit, mida entre un pardal i un tord, ulls d'iris groc. Ardenya, 08/07/17.

Aquestes són espècies protegides i les imatges s'ha pres durant el procés d'anellament, comptant amb la corresponent autorització.

... de la Mònica López García

◀ Mascles d'ànec collverd *Anas platyrhynchos* i de cullerot *Anas clypeata*, en plomatge d'eclipsi, menjant a la bassa del Dofí de Castell d'Aro, l'11/08/17.

▶ Juvenil de cuereta blanca *Motacilla alba*, a la bassa del Dofí de Castell d'Aro, l'11/08/17.

◀ Femella d'emperador blau *Anax imperator*, posant ous a la bassa del Dofí de Castell d'Aro, mitjans d'agost de 2017.

.. d'en Carlos Alvarez-Cros

Gripau comú *Bufo spinosus*, recent emergit de la metamorfosi, vigilant una mosca. Ridaura, prop de can Pata, Santa Cristina d'Aro, 04/06/17. ►

◀ Mascle d'*Hoplita coerulea*, Prop de can Pata, Santa Cristina d'Aro, 02/06/17.

Parella de ferrers camanegres *Pyrhosoma nymphula* ovipositant en tàndem, mentre, sota seu, copulen dos cargols. Ridaura, Santa Cristina d'Aro, 18/06/17. ►

UN PERSONATGE

CARL VON LINNÉ (1707 - 1778.)

Fou un botànic, científic, metge i zoòleg suec. La seva proposta d'ordenació dels éssers vius i l'establiment de la nomenclatura científica binomial va ser la que s'imposà sobre les altres; no per ser més bona sinó per la conjuntura política de la seva època. En tot cas, és considerat el pare de la moderna ciència de la classificació dels éssers vius o taxonomia. El 1959 va ser designat com l'ecotip de *Homo sapiens*. Es a dir, és l'espècimen de referència de l'espècie.

Vegeu:

https://ca.wikipedia.org/wiki/Carl_von_Linn%C3%A9.

UNA DE PAPALLONES...

Aquesta és una altra espècie de papallona nova a la vall del Ridaura. Té d'especial la seva aparició a una cota tan baixa (109 m), ja que és una espècie de muntanya, amb una distribució "normal" a Catalunya entre els 600 i els 1.200 metres d'altitud i amb densitats màximes entre els 800 i els 1.000 metres.

© Carlos Alvarez-Cros - 09/06/17

◀ Capgròs fosc
Carcharodus flocciferus.
Ridaura, més amunt de can Pata,
Llagostera, 09/06/17.

Una nova i escassa papallona a la vall, que és fàcilment confusible amb la seva cosina germana, la marroneta de l'alzina *Satyrium esculi*, molt més abundosa a casa nostra.

► Marroneta del roure *Satyrium ilicis*.
Riu Ridaura, més amunt de can Pata, Llagostera, 16/06/17.

© Carlos Alvarez Cros - 16/06/17

UNA IMATGE VAL MÉS QUE...

Aquest mascle d'ànec gris *Anas strepera* en plomatge d'eclipsi, captat per Carlos Alvarez-Cros, ha triat mudar al Parc dels Estanys de Platja d'Aro. És la primera vegada que això passa i hem pogut gaudir de la seva presència diversos mesos.

Una imatge de la Rosa Matesanz Torrent d'un martinet menut *Ixobrychus minutus*, intentant passar desapercebut, fent-se passar per una canya. Per primera vegada hem gaudit de la presència, durant tot l'estiu, de fins a quatre exemplars d'aquesta espècie. Això, i la detecció de juvenils, fa sospitar la seva reproducció a aquest indret.

Aquest mascle de morell xocolater *Aythya nyroca*, observat per Carlos Alvarez-Cros, el 05/06/17, al Parc dels Estanys de Platja d'Aro, constitueix la segona citació d'aquesta rara espècie a la vall del Ridaura, després de la feta al mateix indret el 03/04/17.

El 18/08/17, al Parc dels Estanys de Platja d'Aro, en Carlos Alvarez-Cros observà aquest agró blanc *Egretta alba*, marcat amb anella vermella i inscripció blanca (B|33), anellat a Hongria, el 03/06/15. És la primera vegada que es fa una lectura d'una anella d'aquesta espècie a la vall del Ridaura.

Una vespa depredadora asiàtica *Vespa velutina* captada per la Mònica López García, a Sant Feliu de Guíxols, el 30/08/17. Sembla que la invasió també ens ha arribat.

Aquesta gavina capblanca *Chroicocephalus genei*, observada per Carlos Alvarez-Cros, del 05 al 07/09/17, a la desembocadura del Ridaura, constitueix la tercera citació d'aquesta espècie a la vall del Ridaura, després d'una del 1988 i una altra del 2011.

CARTES DELS LECTORS

Podeu adreçar els vostres escrits per aquesta secció al correu: sterna@yahogroups.com. Recordeu que sempre tindran una connexió amb la natura, no superaran les 200 paraules i no contindran elements ofensius per a cap persona o col·lectiu. És indispensable que l'autor s'identifiqui amb nom, cognoms i DNI. El Consell editorial es reserva els drets de publicació dels escrits i de resumir-los si superen l'extensió establerta.

GATS

Abans de res voldria expressar la meua admiració per la dedicació de les persones que tenen cura dels gats abandonats. Dit això, també vull expressar la meua discrepància pel que fa a la metodologia: captura – esterilització – alliberament.

S'ha estimat que només als Estats Units els gats domèstics (assilvestrats o no) són responsables de la mort d'entre 1,3 i 4 milions d'ocells a l'any (S.R.Loss, T.Will, i P.P Marra. 2013. *The impact of free-ranging domestic cats on wildlife of the United States. Nature Communications* 4:1396/ncooms 2389). I segons la UICN (Unió Internacional per a la Conservació de

la Naturalesa), un 14% de les espècies d'aus, mamífers i rèptils estan en perill d'extinció com a conseqüència de l'impacte dels gats (domèstics i assilvestrats).

S'hauria de retirar del medi natural els gats assilvestrats i els amos haurien de controlar els que tenen a casa seva. Exactament igual com es fa amb els gossos. Per què es tracta diferent una espècie de l'altra? Perquè els gossos són més grans i poden suposar un perill per als humans? Si és així, ens trobem altra vegada davant la causa perduda (?) de defensar els que no tenen veu: els ocells, els rèptils, els petits mamífers...

Carlos Alvarez-Cros

STERNA EN ACCIÓ

El dia 3 de juny es celebrà l'Assemblea general del Grup de Natura Sterna. L'acte suposà un esdeveniment especial ja que, d'alguna manera, va prendre el caire de la re-fundació de l'entitat.

Seguint l'ordre del dia, es presentaren els comptes del 2016 i el pressupost pel 2017. Es presentà el cens de socis a 31 de maig. Es comentaren els nous estatuts de l'entitat i es va procedir a l'elecció d'una nova Junta Directiva, que va quedar constituïda de la següent manera:

President: Jaume Ramot García.

Vicepresident: Carlos Alvarez Cros.

Tresorer: Josep Ma Bas Lay.

Secretari: Pere Iluís Carrera Bonadona.

Vocals: Rosa Matesanz Torrent, David Segarra Mediavilla, Lluís Hugas Mulà i Josep Ma Figueras Berrocal.

Al final, es parlà de temes diversos com els de les quotes dels socis, l'assegurança dels participants en activitats, la possibilitat de sol·licitar la declaració d'entitat d'utilitat pública, l'estat del web del Grup, etc.

© Rosa Matesanz Torrent

© Rosa Matesanz Torrent

A primers de juny es procedí a modificar i tornar a penjar caixes niu per a rapinyaires nocturns per evitar la depredació.

El 6 de juny es marcà l'únic poll d'un niu d'aligot comú *Buteo buteo* que, apart de la corresponent anella, es va equipar amb marques alars llegibles a distància, fet que facilitarà el seu seguiment.

© Gabriel de Jesús Pinho

L'escassa productivitat de la parella semblaria més lligada a la probable joventut d'algun dels seus membres que no pas a la disponibilitat de menjar a la zona.

Al niu hi havia una serp blanca, una merla i restes de colom.

El 7 de juny, es va recollir una femella de tortuga de rierol *Mauremys leprosa*, trobada al puig de la Gramoia, a Castell d'Aro; va ser alliberada al Parc dels Estanys de Platja d'Aro.

© Jaume Ramot García

Sterna, la revista 002. Juny - setembre/2017

També, durant la primera desena de juny veié la llum el primer número d'aquesta revista.

El podeu trobar a:

http://www.grupnaturasterna.org/wp-content/uploads/2017/06/Revista_Sterna_001.pdf

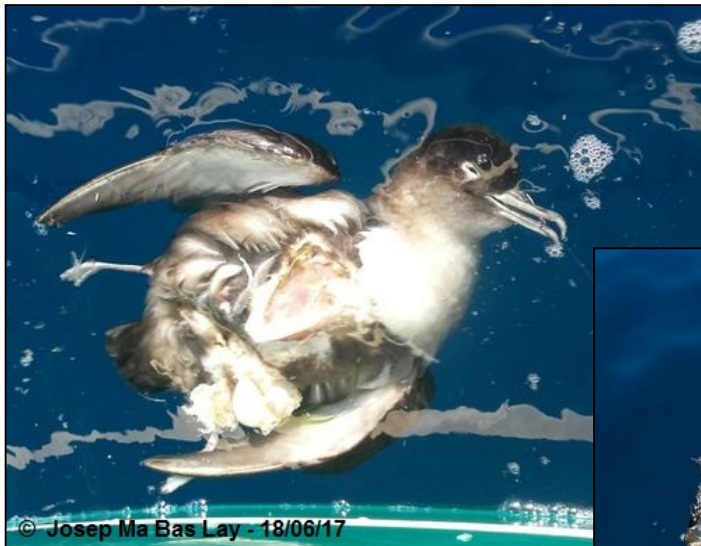
Si voleu col·laborar-hi, envieu un correu a l'adreça de correu electrònic: vallridaura@yahoo.es o al correu de contacte del Grup de Natura Sterna: sterna@yahoogroups.com

El 16/06/17, en Jaume Ramot i en David Segarra, per part del Grup de Natura Sterna i en Narcís Palahí i en Joan Alcalde, per part de l'Ajuntament de Santa Cristina d'Aro, es van reunir en un encontre de presentació en el que els nostres representants van oferir col·laborar en tot allò que poguéssim en diferents temes medi-ambientals i culturals d'aquest municipi. Aquesta constituí la primera d'una sèrie de reunions periòdiques que s'han d'anar portant a terme en un futur.

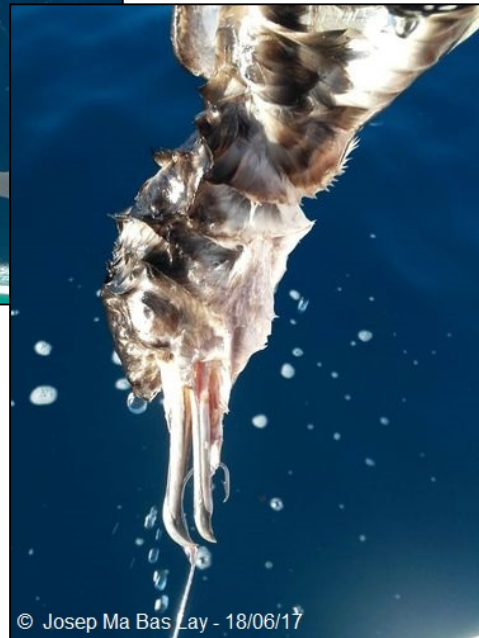

El 18/06/17, es detecta diversos exemplars de baldriga mediterrània *Puffinus yelkouan*, morts, enganxats a un palangre. El fet es posà en coneixement dels Agents Rurals.

© Josep Ma Bas Lay - 18/06/17

Aquestes captures accidentals es podrien minimitzar calant els palangres a la nit i/o emprant línies "espanta-ocells".

© Josep Ma Bas Lay - 18/06/17

Durant tot l'estiu s'observa ocells vius però amb arts de pesca clavats, ja que els pescadors, en comptes de desenganxar-los, opten per tallar la línia, condemnant als ocells a una mort lenta.

© Carlos Alvarez-Cros 07/07/017

© Carlos Alvarez-Cros 02/08/17

El 22 de juny, el president i el secretari assistiren a una reunió convocada d'urgència per tractar la sol·licitud d'una subvenció per tal de finançar les actuacions a portar a terme a la zona nord del Parc dels Estanys. Malgrat haver tingut diverses reunions prèvies, a última hora, i sense haver-ho comentat en cap moment, s'introduí al projecte la incorporació d'uns elements per bastir un parc infantil dins el recinte. Els nostres representants es negaren a donar suport a aquesta iniciativa que no s'adiu amb la concepció que del Parc té el nostre Grup.

Durant la segona quinzena de juny es detecta sengles abocaments il·legals al Ridaura, fets que es posen en coneixement dels Agents Rurals.

© Carlos Alvarez-Cros, 19/06/17

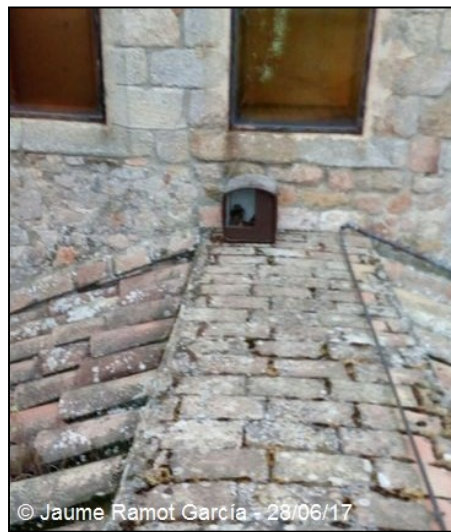
© Carlos Alvarez-Cros, 19/06/17

A conseqüència de la crema de petards durant la revetlla de Sant Joan, junt al Monestir de Sant Feliu de Guíxols, diversos polls ja molt plomats de xoriguer comú abandonaren el niu de la torre del Fum de manera prematura. Diversos membres del Grup de Natura Sterna recolliren els que estaven més exposats als depredadors i a les inclemències del temps i els tornaren el més a prop possible del niu. Addicionalment es va instal·lar una caixa niu que els servís de refugi, cosa que va resultar providencial per aixoplugar-los durant la forta tempesta del 30 de juny.

© Rosa Matesanz Torrent - 25/04/17

© Jaume Ramot Garcia - 28/06/17

Durant tota la primavera es rep diversos avisos de pollets saltats prematurament el niu. En la majoria dels casos, el millor és deixar-los on estan perquè els pares segur que els vigilen i en tenen cura. Si hi ha un perill

© Jaume Ramot Garcia - 29/06/17

© Jaume Ramot Garcia - 29/06/17

imminent com proximitat de depredadors o de circulació viària, s'ha d'avisar als Agents Rurals perquè se'n facin càrrec i els portin a algun Centre de Recuperació de Fauna Salvatge. De tota manera, hi ha ocasions en que s'ha d'actuar molt ràpid. Un exemple en seria l'avis de la troballa d'un pollet de xot molt petit en trasplantar una olivera. Una inspecció de la mateixa revelà la presència d'un segon pollet. El fet de tenir varies caixes niu amb polls de xot de la mateixa edat, ens va permetre trobar una família d'acollida pels dos orfes. Al cap de 20 dies, es va tornar a visitar el niu i vàrem anellar tots 4 polls que estaven en perfecte estat de salut.

El 30 de juny, a la sala Fontova de Calonge, en Jaume Ramot presentà el número 57 de

© Carlos Alvarez-Cros - 30/06/17

la Revista del Baix Empordà. El tema central d'aquest número està dedicat a la fauna del Baix Ter i les Gavarres i diversos membres del grup de Natura Sterna hi col·laboraren amb escrits i imatges.

A primers de juliol, el president del Grup tingué una reunió amb representants de l'Ajuntament de Platja d'Aro per tal de posar sobre la taula la problemàtica dels gossos sense lligar al Parc dels Estanys i el mal estat de la tanca cinegètica. L'Ajuntament es comprometé a reparar la tanca, a posar rètols informatius de la prohibició de portar gossos deslligats dintre el recinte del Parc i a fer-hi anar regularment un agent cívic a fer labor informativa.

Durant la primera quinzena de juliol, es constata que s'ha extret els abocaments d'àrids a la zona de Bufaganyes, a Santa Cristina d'Aro, després d'haver adreçat un informe al Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya i d'haver portat el cas al ple municipal celebrat el 30 de gener. Queda però restaurar la zona.

© Carlos Alvarez-Cros, 12/07/17

Al juliol sortí publicat el número 64(2) de la revista *Ardeola*, editada per SEO-BirdLife (*Sociedad Española de Ornitología*). A l'apartat *Observaciones de aves raras en España, 2015*, del CR-SEO (*Comité de Rarezas de la SEO*), s'homologa quatre citacions de gavià caspi *Larus cachinnans* fetes a la vall del Ridaura.

© Carlos Alvarez-Cros - 04/04/15

A mitjans de juliol el President, Jaume Ramot introduí a Carlos Alvarez en la presentació que va fer a la biblioteca de Sant Feliu de Guíxols, del seu llibre "Guia de camp dels ocells a Catalunya".

© Mònica López García - 13/07/17

El 15 de juliol es detectà dos gossos dins la bassa del Dofí, perseguint ànecs collverd (que no podien volar per estar mudant) i polles d'aigua en plena reproducció. Els mateixos animals ja havien estat observats al Ridaura, a la primavera, en plena estació reproductora. Aquests fets es posaren en coneixement de la Policia Municipal de Castell-Platja d'Aro. Almenys des del 22 del mateix mes fins al tancament d'aquesta edició, es repeteix l'episodi diverses vegades, així com els avisos als propietaris dels gossos i a la Policia Municipal.

© Carlos Álvarez-Cros, 15/07/17

Com comentàvem a l'anterior número de la nostra revista, el fet de trobar dues òlibes atropellades en molt poc temps, motivà la realització d'un informe en el que es proposaven unes senzilles mesures correctores en determinats punts de les nostres vies de comunicació, especialment la C31. L'informe s'adreçà als corresponents ajuntaments afectats i al departament responsable de la carretera. El Servei de Projectes / Subdirecció General d'Avaluació Ambiental / Direcció General de Polítiques Ambientals i Medi Natural / Departament de Territori i Sostenibilitat, ens respongueren a finals de juliol. Ens comentaren que la Direcció General de Polítiques Ambientals i Medi Natural promou el Programa d'infraestructura verda:

http://mediambient.gencat.cat/web/.content/home/ambits_dactuacio/avaluacio_ambiental/publicacions/documentos/InfVer-Llibret-web-ca.pdf

Una de les actuacions escollides per iniciar aquest any 2017 és la mitigació dels efectes desfavorables sobre les poblacions d'avifauna en les carreteres C-31 i C-65. En principi l'actuació consistirà en la col·locació d'un apantallament vegetal o d'altre tipus que obligui als ocells a remuntar l'alçada de vol i eviti la col·lisió amb els vehicles que transiten per la carretera en els trams assenyalats. Per la qual cosa se'ns demanà informació addicional.

El 06/08/17, s'instal·la una caixa niu per òliba a l'ermita de Fanals de Munt.

© Rosa Matesanz Torrent - 06/08/17

A mitjans d'agost diversos grups de cigonyes blanques sobrevolaren la vall i algunes s'aturaren tant al Parc dels Estanys de Platja d'Aro com a l'abocador de Solius. Diversos membres del Grup aprofitaren l'ocasió per tal de

© Mañel Alvarez Cros - 14/08/17

llegir les anelles de les que estaven marcades. S'esbrinà que la majoria dels exemplars era originaris d'Alemanya però també n'hi havia de França, de Suïssa i, fins i tot, un de Bèlgica. Mitjançant les anelles es comprovà que anaven a menjar a l'abocador de Solius i a beure i a reposar al Parc dels Estanys cap al migdia. L'aturada d'aquests ocells fou recollida per la premsa: <http://www.elpuntavui.cat/territori/article/11-mediambient/1216720-els-estanys-de-platja-d-aro-clau-en-la-migracio-de-les-aus.html>.

El 2 de setembre es constata una nova entrada d'exemplars i la marxa de la immensa majoria dels sedimentats, propiciada per la tramuntana. Només en resten set.

El 15 d'agost, alguns membres del Grup de Natura Sterna organitzaren un taller de manualitats pels més menuts.

© Josep Ma Figueras Berrocal - 15/08/17

© Jaume Ramot García - 15/08/17

El 20 d'agost, El Punt Avui, publicava una entrevista de Joan Trillas al nostre president, Jaume Ramot García. Podeu llegir-la a aquest enllaç:

<http://www.elpuntavui.cat/territori/article/11-mediambient/1220258-un-poble-es-ric-si-cuida-el-seu-capital-natural.html>

© Rosa Matesanz Torrent

© Jaume Ramot García - 23/08/17

El 23 d'agost, en Josep Ma Bas Auger, amb el seu tractor, i en Jaume Ramot, portaren a terme una important acció de neteja de la bassa del Doff, amb la remodelació de la part enfrontada a l'observatori, per tal de millorar-ne el camp visual i refer les fondàries.

El 27 d'agost va fer un any que l'Albert Malloí Camprubi i la Mònica López García van iniciar el treball de detecció i identificació de les espècies de plantes superiors del quadrat d'UTM EG02, que abraça la pràctica totalitat del terme municipal de Sant Feliu de Guíxols i part dels de Santa Cristina d'Aro i de Castell-Platja d'Aro. Hores d'ara ja porten recollits 624 plecs de plantes diferents.

© Albert Malloí Camprubi - 27/08/17

© Jaume Ramot García - 08/17

A finals d'agost, l'Ajuntament de Castell-Platja d'Aro, en col·laboració i emprant imatges i textos elaborats per membres del Grup de Natura Sterna, refà la retolació de la Ruta de les Fonts.

A primers de setembre, alguns membres del Grup de Natura Sterna, porten a terme una neteja d'algunes de les fonts de la Ruta de les Fonts.

© Jaume Ramot García - 03/09/17

Vols ser soci/a de Sterna? És gratis!

Si voleu ser socis del Grup de Natura Sterna només ens heu d'enviar un correu electrònic a l'adreça: sterna@yahoogroups.com amb aquestes dades:

Nom i cognoms
DNI
Adreça de correu electrònic
Telèfon mòbil
Telèfon fix

Una vegada rebudes, us enviarem un carnet de soci que podreu imprimir i retallar o portar al mòbil. Pel fet de ser soci, tindreu prioritats en les activitats del Grup, podreu col·laborar i presentar iniciatives i rebreu a la vostra adreça de correu electrònic la Revista de Sterna.

Si, a més, voleu **ser soci padrí** i contribuir a les despeses del Grup, podeu fer un **donatiu anual de l'import que ens digueu, amb un mínim de 25€**, que se us carregarà al número de compte corrent que ens indiqueu.

Si volguéssiu fer una **aportació puntual**, poseu-vos en contacte amb nosaltres a sterna@yahoogroups.com

Tens alguna idea interessant o algun suggeriment? Fes-nos-ho saber. Envia un correu a: sterna@yahoogroups.com

T'agrada dibuixar i tens menys de 14 anys? Envia'ns els teus dibuixos de natura o nadales a: sterna@yahoogroups.com

Estigues informat del que fem i del que passa a la vall.

<https://es-es.facebook.com/Grup-de-Natura-Sterna-164351910300211/>

SOLUCIÓ A LA SOPA DE LLETRES I A L'ENDEVINALLA

G	A	N	Y	A	R	E	A	V	M	O	L	K	A
U	E	L	L	E	N	G	U	A	U	R	I	A	E
A	S	I	L	A	Q	S	L	I	S	E	T	I	R
H	S	T	I	A	U	U	R	A	E	Q	P	R	I
B	A	O	C	D	N	S	R	T	R	U	E	U	T
I	X	R	I	F	O	G	E	U	P	A	R	R	E
Z	A	T	A	T	A	C	A	P	O	S	U	E	F
I	E	U	L	N	V	I	D	R	I	O	L	L	R
N	N	G	T	U	R	I	T	N	D	P	R	I	A
R	A	A	U	R	A	B	U	O	A	A	D	E	G
I	N	A	F	U	R	O	T	R	L	R	I	D	I
A	M	K	C	A	S	I	E	A	I	U	R	X	L
R	I	A	C	A	O	T	I	S	Q	R	O	I	A
E	T	R	A	B	P	O	T	E	S	O	R	A	M

La serp.

CONTRAPORTADA: ART I NATURA

Font:
http://www.huffingtonpost.com/robert-ayers/i-think-its-hilarious-rob_b_786621.htm

El quadro que reproduïm es "Estornell" fet al 2010 per Fred Tomaselli. Es tracta d'una foto collage amb acrílic i resina damunt de fusta (2,032 × 2,032 m), propietat de la James Cohan Gallery, New York/Shanghai.

En F. Tomaselli (1956), es un artista californià que actualment viu i treballa al barri de Brooklin a Nova York, i que es considera un artista psicodèlic. És conegut per pintures de gran format que s'han exposat per tot el món i es caracteritzen per estar acolorides intensament i carregades de significats i simbolismes.

Fixeu-vos, que el cap de l'estornell està farcit fins al bec d'elements estranys (microbis, insectes, pastilles, materials diversos) i envoltat de cintes fluides vermelles. Sembla que està devorant fruits de l'espai o potser fent un dels característics soliloquis d'aquest ocells.

L'estornell va ser introduït als Estats Units per primera vegada al 1890 quan Eugene Schieffelin en va alliberar 60 al Central Park de Nova York. E. Schieffelin pertanyia a la Societat Americana d'Acclimatació que en aquella època pretenia introduir a Amèrica tots els ocells esmentats a les obres de Shakespeare. Actualment als Estats Units hi ha més de 200 milions d'estornells. També n'hi ha molts a Canadà, Àfrica del Sud, Austràlia i Nova Zelanda. Als Estats Units concretament, se'ls considera una de les plagues més destructives i nocives, donat que les seves poblacions creixen desmesuradament, desplacen a les espècies natives, provoquen problemes als avions, fan malbé collites i arbres fruiters, i el què és pitjor, són reservori, transmeten i disseminen malalties infeccioses, que podrien, fins i tot, afectar als humans. No sembla que el benefici que aporten pel fet de menjar insectes, compensi aquets inconvenients.

Temi Vives